ผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คลองน้ำใสที่มีต่อคนในชุมชนแหลมสอม ตำบลหนองทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

The Impact of Ecotourism in the Khlong Nam Sai Area on the People of Laem Som Community, Nong Thale Subdistrict, Mueang District, Krabi Province

[1]วิไลวรรณ วิไลรัตน์, [2]ศศิประภา ปฏิมินต์, [3]อารีนา นิยมเดชา, [4]อัสรีมา มัทหมูหมาท, [5]วิทิต บัวปรอท

[1]Wilaiwan Wilairat, [2]Sasiprapa Patimin, [3]Areena Niyomdecha, [4]Asreema Matmumat, [5] Withit Buaparod

[1-5]สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[1-5]Social Studies Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[1]Corresponding author, e-mail: wilaiwan.w@yru.ac.th

Received: January 26, 2026; **Revised:** February 25, 2026; **Accepted:** March 03, 2026

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คลองน้ำใส 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ดังกล่าว พื้นที่ดำเนินการวิจัย คือ ชุมชนแหลมสอม ตำบลหนองทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ ประธานป่าชุมชน ชาวบ้านในหมู่บ้านแหลมสอม และผู้ประกอบการเรือคายัค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา พร้อมนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบจากการท่องเที่ยว ได้แก่ 1) ด้านสังคม มีผลกระทบเชิงบวก คือ ภายหลังสถานการณ์โควิด-19 แหล่งท่องเที่ยวคลองน้ำใสได้รับความนิยมมากขึ้น ส่งผลให้คนในชุมชนพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ มีการสร้างหัตถกรรมงานฝีมือเพื่อส่งเสริมอาชีพ และเกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างประธานป่าชุมชนกับผู้ประกอบการ ผลกระทบเชิงลบ คือ ความขัดแย้งในการกระจายรายได้และปัญหาเส้นทางคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบเชิงบวก คือ เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สร้างรายได้ ลดการย้ายถิ่นของคนในชุมชน ผลกระทบเชิงลบ คือ เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการเรือคายัคจากการกระจายรายได้เฉพาะกลุ่ม 3) ด้านสิ่งแวดล้อม ผลกระทบเชิงบวก คือ ระบบนิเวศมีความอุดมสมบูรณ์ น้ำมีความใสสะอาดจนสามารถนำมาผลิตเป็นน้ำประปา ผลกระทบเชิงลบ คือ มีขยะและสิ่งปฏิกูลเพิ่มขึ้น ต้นไม้ถูกทำลายจากการพายเรือ และสัตว์น้ำไม่สามารถหากินได้ตามธรรมชาติ แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ 1) ด้านสังคม ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน กำหนดความเร็วของยานพาหนะในพื้นที่ และจัดทำป้ายเตือนเพื่อความปลอดภัย 2) ด้านเศรษฐกิจ ควรมีนโยบายควบคุมผู้ประกอบการให้มีความยุติธรรมและลดความขัดแย้ง 3) ด้านสิ่งแวดล้อม

ควรบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ ให้ความรู้แก่คนในชุมชนและผู้ประกอบการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด
คำสำคัญ: ผลกระทบจากการท่องเที่ยว; คลองน้ำใส; การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

Abstract

This research aimed to 1) examine the impacts of ecotourism in the Khlong Nam Sai area, and to 2) investigate guidelines for ecotourism development in the aforementioned zone. The study was conducted in Ban Laem Som community, Nong Thale Subdistrict, Mueang District, Krabi Province. Purposive sampling was employed to select key informants, comprising the community forest committee chairman, residents of Ban Laem Som Village, and kayak boat operators. An in-depth interview guide was used as the research instrument, and the data were analyzed using content analysis and presented in descriptive narrative form.

The findings revealed the following tourism impacts: 1) Social impacts positive impacts included a rise in popularity of the Khlong Nam Sai tourist attraction after the COVID-19 pandemic, which prompted community members to develop their English language skills, fostered the creation of handicrafts to support local livelihoods, and strengthened relationships between the community forest committee chairman and business operators. Negative impacts included revenue distribution conflicts and inadequate road infrastructure. 2) Economic impacts positive impacts included tourist attraction development, income generation, and reduced out-migration among community members; however, inequitable revenue distribution among kayak operators produced inter-group conflicts. 3) Environmental impacts the area maintained a thriving ecosystem and sufficiently clean water quality for municipal water production but this could result in an increase of waste and pollution, damage to trees caused by kayaks, and disruption to the natural feeding behavior of aquatic animals. The guidelines for tourism development were as follows: 1) Social dimension recommendations included promoting community participation, enforcing vehicle speed limits, and installing safety warning signs. 2) Economic dimension policies should be implemented to regulate operators fairly and to mitigate conflicts among them. 3) Environmental dimension systematic area management should be established, environmental conservation education should be provided to both community members and operators, and tourist numbers should be strictly controlled.
Keywords: Impacts of tourism; Khlong Nam Sai; ecotourism

บทนำ

ภาคการท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย โดยในช่วงก่อนการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (COVID-19) ภาคการท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้สูงถึง 3 ล้านล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 18 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) อย่างไรก็ตาม วิกฤตการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ประเทศไทยต้องดำเนินมาตรการปิดประเทศ

อันก่อให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญ โดยในปี พ.ศ. 2563 และ 2564 รายได้จากการท่องเที่ยวรวมทั้งสองปีมีมูลค่าเพียงประมาณ 800,000 ล้านบาทเท่านั้น ต่อมาเมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดคลี่คลายลง ภาคการท่องเที่ยวเริ่มฟื้นตัวอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2565 รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าถึงร้อยละ 450 และในช่วงครึ่งแรกของปี พ.ศ. 2566 (มกราคม–มิถุนายน) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬารายงานรายได้จากการท่องเที่ยวสูงถึง 935,626.97 ล้านบาท ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มการฟื้นตัวที่ชัดเจน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566)

จังหวัดกระบี่เป็นหนึ่งในจังหวัดท่องเที่ยวชั้นนำของประเทศไทยที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ด้วยความโดดเด่นของทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งชายหาด เกาะ และแนวปะการัง ที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา–เกาะพีพี อุทยานแห่งชาติเขาพนมเบญจา อ่าวนาง เกาะลันตา หาดไร่เลย์ อ่าวมาหยา สระมรกต และน้ำตกร้อนคลองท่อม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีแหล่งกิจกรรมทางวัฒนธรรมและการค้า เช่น ถนนคนเดินถนนมหาราชและตลาดโต้รุ่งบริเวณท่าเทียบเรือเจ้าฟ้า ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้หลั่งไหลเข้ามาสู่จังหวัดปีละหลายล้านคน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2564)

แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งหนึ่งที่ได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในจังหวัดกระบี่ คือ คลองหรูด หรือ คลองน้ำใส ตั้งอยู่ที่บ้านแหลมสอม ตำบลหนองทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ซึ่งในอดีตคลองแห่งนี้เป็นคลองน้ำจืดสายเล็กๆ ที่มีลักษณะคล้ายๆ กับป่าพรุ เต็มไปด้วยเหล่าต้นไม้น้อยใหญ่ ต่อมาเมื่อราว 10 ปีก่อน ได้มีก่อสร้างฝายน้ำล้นที่บริเวณกลางลำคลอง เพื่อชะลอน้ำไว้ใช้ในช่วงหน้าแล้ง และนำน้ำมาผลิตน้ำประปาแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ส่งผลให้ด้านบนของฝายจากลำคลองเล็กๆ และป่าพรุ ก็กลายเป็นแอ่งน้ำขนาดใหญ่มีเนื้อที่ประมาณ 100 ไร่ ความลึกประมาณ 5 เมตร กว้างประมาณ 200 เมตร จนชาวบ้านพูดติดปากกันว่า “คลองหนองทะเล” คลองน้ำใส นับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและจุดเช็คอินสุด Unseen แห่งใหม่ของกระบี่ คลองน้ำใส คลองน้ำจืดสายเล็กๆ เป็นต้นน้ำเกิดจากตาน้ำผุดตามธรรมชาติใต้ผิวดิน บรรยากาศเย็นสบายร่มรื่นท่ามกลางป่าชุมชนที่เงียบสงบ เป็นคลองที่มีน้ำใสมากโดยเฉพาะยามเมื่อแสงแดดสาดสะท้อนจะเห็นผืนน้ำเป็นสีเขียวมรกต และบางจุดมองเห็นพื้นทรายใต้น้ำได้อย่างชัดเจน สามารถลงเล่นน้ำได้ ช่วงปลายน้ำของคลองน้ำใสเชื่อมต่อกับคลองหรูด เป็นอีกจุดที่นักท่องเที่ยวและชาวบ้านในพื้นที่นิยมลงเล่นน้ำ การเข้าไปเที่ยวชมและเล่นน้ำที่คลองน้ำใสมีวิธีที่สะดวกและเพลิดเพลินที่สุด คือ การพายเรือคายัคเข้าไปยังบริเวณจุดที่เป็นตาน้ำผุดหรือแหล่งต้นน้ำ บริเวณคลองน้ำใสมีผู้ให้บริการเรือคายัคประมาณ 5-7 ราย ระหว่างทางพายเรือจะพบกับพืชพันธุ์ไม้น้ำนานาชนิด ซึ่งปัจจุบันคลองน้ำใสถือเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงโด่งดังแห่งหนึ่งในจังหวัดกระบี่ ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศนิยมเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม การเติบโตของการท่องเที่ยวในพื้นที่คลองน้ำใสได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและสังคมอย่างเห็นได้ชัด ทั้งการขยายตัวของสิ่งปลูกสร้าง การตัดต้นไม้เพื่อพัฒนาเส้นทางสัญจรทางน้ำ รวมถึงผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนในมิติสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2564)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คลองน้ำใสที่มีต่อคนในชุมชนแหลมสอม ตำบลหนองทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ โดยมุ่งหวังให้ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับชุมชน เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คลองน้ำใส ที่มีต่อคนในชุมชนแหลมสอม ตำบลหนองทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คลองน้ำใส ตำบลหนองทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา งานวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับสภาพบริบทพื้นที่ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ งานวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาในพื้นที่หมู่บ้านแหลมสอม ตำบลหนองทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้สำหรับการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

ประธานป่าชุมชน จำนวน 1 คน ชาวบ้านหมู่บ้านแหลมสอม จำนวน 10 ครัวเรือน ผู้ประกอบการเช่าเรือคายัค จำนวน 2 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยการสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนที่ 2 ประเด็นคำถามเกี่ยวกับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คลองน้ำใส ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อมทั้งด้านบวกและด้านลบ ส่วนที่ 3 ประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คลองน้ำใส

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ศึกษาประเด็นหัวข้อที่สนใจ ทบทวน แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่องผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3.2 สำรวจพื้นที่ศึกษา ปรึกษาหารือภายในกลุ่ม เพื่อจัดทำเครื่องมือและวางแผนการลงพื้นที่เก็บข้อมูลวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง

3.3 ลงพื้นที่สังเกตแบบมีส่วนร่วมและเก็บข้อมูลวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

4. พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา

คลองหรูดหรือคลองน้ำใส ตั้งอยู่ในชุมชนแหลมสอม ตำบลหนองทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ มีเนื้อที่ครอบคลุม จำนวน 110 ไร่

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ได้จากประชากรและกลุ่มตัวอย่างมาประมวล คัดกรอง และจัดลำดับเนื้อหา นำข้อมูลที่ได้จากการประมวลมาแยกเป็นประเด็นต่างๆ ที่กำหนดไว้ และนำมาวิเคราะห์เป็นภาพรวม โดยกาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5.2 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มานำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการบรรยายเชิงพรรณนา

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยว

ศรัญยา วรากุลวิทย์ (2551) กล่าวว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลดีแก่เศรษฐกิจของประเทศและท้องถิ่น ทำให้มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของประเทศ ประชาชนมีการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น สาธารณูปโภคได้รับการพัฒนา สร้างความเจริญแก่พื้นที่ที่เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นเหตุให้เกิดปัญหาทั้งเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมได้เช่นกัน เพราะถ้าการท่องเที่ยวขยายตัวมากเท่าใดย่อมก่อให้เกิดผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อแหล่งท่องเที่ยวของประเทศนั้นๆ เช่นกัน ซึ่งสามารถแบ่งผลกระทบจากการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

1. สร้างโอกาสการจ้างงานที่เพิ่มขึ้นให้กับคนในท้องถิ่น สร้างรายได้ที่มาจากกิจกรรมและธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว เช่น ที่พักโรงแรม โฮมสเตย์ ร้านอาหาร ซึ่งรายได้เหล่านี้สามารถนำมาใช้สร้างหรือปรับโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้กับชุมชน เช่น ไฟฟ้า น้ำประปาโทรศัพท์ ถนนหนทาง จุดบริการนักท่องเที่ยว นอกจากนี้รายได้เหล่านี้อาจนำมาใช้ปรับปรุงฟื้นฟูสภาพแวดล้อม เช่น การบำบัดน้ำเสีย การกำจัด**ขยะ และสุขอนามัยให้กับคนในชุมชน**

2. คนในพื้นที่อาจไม่ได้รับผลประโยชน์อย่างแท้จริงจากการจ้างงานและรายได้ เนื่องจากส่วนมากธุรกิจหรือกิจกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวจะจ้างคนในพื้นที่ที่มีทักษะในการทำงานต่ำเพราะค่าตอบแทนต่ำ ในขณะที่ตัวแทนธุรกิจนำเที่ยว บริษัททัวร์ และผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม รีสอร์ท จะได้รับผลประโยชน์มากกว่าคนในท้องถิ่น จึงไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์การท่องเที่ยวที่อยู่บนพื้นฐานของชุมชนอย่างแท้จริง

ผลกรทบด้านสังคมและวัฒนธรรม

1. การท่องเที่ยวอาจทำให้ชุมชนขาดความเป็นส่วนตัว นักท่องเที่ยวเข้าไปวุ่นวายในวิถีชีวิตประจำวันหรือบางครั้งชุมชนขาดความเป็นธรรมชาติ และความมีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องจากปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น ชาวเขาหลายกลุ่มรอถ่ายรูปกับนักท่องเที่ยวมากกว่าการไปทำงานตามวิถีชีวิตปกติ

2. เกิดความแออัดในสถานที่ท่องเที่ยว หากมีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก โดยไม่มีการจำกัดจำนวนของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในแต่ละสถานที่ อาจทำให้เกิดผลเสียต่อชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว เกิดความเสื่อมโทรมแออัดและความเสียหายจากการท่องเที่ยวโดยเฉพาะโบราณสถาน และโบราณวัตถุต่างๆ

ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

1. การสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ การดัดแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่อก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกและกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ทำลายทรัพยากร น้ำ ดิน อากาศ ป่าไม้ ปะการัง รวมทั้งการทำลายภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว เช่น การสร้างแนวกันคลื่นตามแนวชายหาดและตลิ่งริมแม่น้ำ นอกจากนี้ ปัญหามลพิษทางเสียง อากาศ ขยะ ของเสีย และน้ำเน่าเสียที่เกิดจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอาจบั่นทอนความสมบูรณ์ของธรรมชาติ และสร้างปัญหาต่อระบบสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาน้ำมันรั่วในทะเล การใช้สารเคมีในโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งอาจปนเปื้อนและกระจายสู่แม่น้ำลำคลองทำให้สัตว์หลายชนิดสูญพันธุ์

2. การอนุรักษ์ เห็นคุณค่า และตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวอาจช่วยสนับสนุนให้เกิดความรัก ความหวงแหน และเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์โดยเฉพาะการท่องเที่ยวที่ต้องอาศัย

ทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลัก เพราะหากเกิดความเสียหายหรือทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย แหล่งท่องเที่ยวนั้นจะไม่ได้รับความสนใจอีกต่อไป ดังนั้น การท่องเที่ยวจึงอาจส่งผลด้านบวกต่อสิ่งแวดล้อม และนำไปสู่การสร้างมาตรการดูแลและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนอย่างจริงจัง (มาตรินี รักษ์ตานนท์ชัย และคณะ, 2568)

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ซึ่งมีรายละเอียดตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ผลกระทบของคนในพื้นที่คลองน้ำใส ภายใต้กระแสการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตำบลหนองทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1.1 ด้านสังคม

ผลกระทบด้านบวก จากกระแสการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คลองน้ำใส ทำให้สถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้เป็นที่รู้จัก ส่งผลให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ ปรับตัว และพัฒนาตนเอง เช่น การพัฒนาทางด้านภาษาอังกฤษเพื่อรองรับต่อการท่องเที่ยว พูดคุยสื่อสารอย่างเป็นมิตร สร้างความประทับใจ ความอบอุ่น ให้นักท่องเที่ยวรู้สึกปลอดภัยและกลับมาท่องเที่ยวคลองน้ำใสอีกครั้ง สอดคล้องจากการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567 ได้กล่าวว่า “การหลั่งไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ทำให้เกิดการเรียนรู้ และฝึกฝนภาษาอังกฤษเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว” มีการสร้างหัตกรรมงานฝีมือต่างๆ เช่น การทำผ้าบาติก และผ้ามัดย้อม เพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นการช่วยพัฒนางานฝีมือของคนในชุมชนและเป็นการรักษาภูมิปัญญาให้เป็นที่รู้จักและให้คงอยู่ต่อไป การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างคณะกรรมการป่าชุมชนและผู้ประกอบการในส่วนของการเรียนรู้และการทำงานร่วมกัน แม้ว่าในบางครั้งอาจจะมีการกระทบกระทั่งกันบ้างแต่ทั้งสองฝ่ายก็มีการพูดคุยปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางในการช่วยกันดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในพื้นที่คลองน้ำใสให้คงสภาพความสวยงาม ความสะอาด และความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ และเพื่อช่วยกันประชาสัมพันธ์ให้พื้นที่คลองน้ำใสเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

ผลกระทบด้านลบ ปัญหาที่เกิดขึ้นด้านสังคม ความขัดแย้งของคนในชุมชนในเรื่องของผลประโยชน์ เนื่องจากชุมชนไม่ได้รับรายได้จากการท่องเที่ยวรายได้ส่วนใหญ่จะตกอยู่ที่ผู้ประกอบการเป็นหลัก ทำให้ชุมชนไม่มีงบประมาณในการพัฒนาเพื่อที่จะรองรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการสัญจรเข้าไปยังจุดท่องเที่ยว เนื่องจากถนนมีขนาดเล็กและเป็นพื้นที่ชุมชนทำให้การสัญจรไม่สะดวก เช่น รถบัสหรือรถทัวร์ไม่สามารถสัญจรเข้าไป ยังจุดท่องเที่ยวได้ ทำให้นักท่องเที่ยวต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมในการเข้าไปยังจุดท่องเที่ยว และชาวบ้านอาจจะเสี่ยงต่อการประสบอุบัติเหตุ เนื่องจากการขับขี่อย่างประมาทของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังขาดป้ายจำกัดความเร็วในการสัญจรที่ชัดเจนในเขตชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567 ได้กล่าวว่า “นักท่องเที่ยวขับขี่ด้วยความเร็วและถนนหนทางมีความแคบอาจจะทำให้เกิดอุบัติเหตุ”

1.2 ด้านเศรษฐกิจ

ผลกระทบด้านบวก ในช่วงก่อนวิกฤตโควิด 19 พื้นที่คลองน้ำใสยังคงไม่เป็นที่รู้จักแก่การท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง แต่เนื่องจากเหตุการณ์โควิด 19 ส่งผลให้การท่องเที่ยวหยุดชะงักไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการ ทำให้พื้นที่คลองน้ำใสได้รับการฟื้นฟู เช่น น้ำได้รับการฟื้นฟูให้กลับมาใสสะอาดไม่ขุ่นมัว และช่วยป้องกันมลพิษทางน้ำ ภายหลังวิกฤตโควิด 19

พื้นที่คลองน้ำใสกลับมาเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้นเนื่องจากน้ำมีความใสและเต็มไปด้วยความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศหลั่งไหลเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่คลองน้ำใสเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมเพื่ออำนวยความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว เช่น การเพิ่มขึ้นของกิจการเรือคายัค การเพิ่มขึ้นของร้านอาหารและการสร้างที่พักเพื่อรองรับสำหรับนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดความหลากหลายทางอาชีพ เกิดการจ้างงานคนในพื้นที่ ลดอัตราการว่างงาน และสร้างโอกาสให้กับคนในพื้นที่ที่ว่างงาน รวมทั้งเด็กที่ไม่ได้รับการศึกษา ส่งผลให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นและอีกทั้งยังช่วยลดปัญหาการย้ายถิ่นฐานของคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567 ได้กล่าวว่า “กระแสการท่องเที่ยวเกิดขึ้นหลังจากโควิด 19 มีนักท่องเที่ยวเข้ามาจำนวนมาก ทำให้เกิดอาชีพและสร้างรายได้”

ภาพที่ 1 กิจการเรือคายัค

ภาพที่ 2 กิจการร้านค้า

ที่มา: ผู้วิจัย (2567)

ผลกระทบด้านลบ ปัญหาที่เกิดขึ้นด้านเศรษฐกิจ จากการศึกษาพบว่าเกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการเรือคายัคในเรื่องของการตัดราคา ภายหลังจากพื้นที่คลองน้ำใสได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวจึงมีการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ประกอบการเรือคายัค ส่งผลให้เกิดการแย่งชิงลูกค้าโดยมีการตัดราคาเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจใช้บริการเรือคายัคของตน ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ประกอบการ กระบี่ส่วนปาล์ม คายัค เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2567 ได้กล่าวว่า “มีการแข่งขันแย่งชิงลูกค้า จึงมีการตัดราคาเพื่อดึงลูกค้ามาที่ตนเอง ทำให้ผู้ประกอบการ รายอื่นเกิดความไม่พอใจ”

การกระจายรายได้ไม่ทั่วถึง รายได้ส่วนใหญ่จะตกอยู่ที่ผู้ประกอบการเรือคายัคเป็นหลัก ส่งผลให้ผู้ประกอบการมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่ในขณะเดียวกันคนในชุมชนไม่มีรายได้จากการท่องเที่ยว ฉะนั้นภาพรวมเศรษฐกิจจึงเป็นเพียงแค่การยกระดับสภาพความเป็นอยู่ของกลุ่มคนส่วนน้อยเท่านั้น แต่ในขณะที่กลุ่มคนส่วนใหญ่ในชุมชนนั้นยังมีสภาพความเป็นอยู่และยังไม่ได้รับผลประโยชน์เหมือนเดิม

ภาพที่ 3 นักท่องเที่ยวช่วงเทศกาล
ที่มา: ผู้วิจัย (2567)

1.3 ด้านสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบด้านบวก ในพื้นที่คลองน้ำใสมีความอุดมสมบูรณ์ทางระบบนิเวศ มีความร่มรื่น มีน้ำที่ใสสะอาด และยังเป็นแหล่งน้ำที่สามารถนำมาผลิตเป็นน้ำประปาหมู่บ้านให้คนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์ และเพื่อป้องกันปัญหาการขาดแคลนน้ำ อีกทั้งพื้นที่คลองน้ำใสมีความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติ มีต้นไม้หลากหลายสายพันธุ์ไม้ ทั้งกล้วยไม้ป่า เข็มป่า ต้นหม้อข้าวหม้อแกงลิง ต้นระกำป่า บัวในน้ำ สาคู ชมพู่น้ำ จิกเศรษฐี และสัตว์น้ำ เช่น ปลากระสง ปลาซิวควายน้ำตกแถบดำ และปลาอีกอง เป็นจุดเด่นในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้หลั่งไหลเข้ามา ทำให้คนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่า รู้จักดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เนื่องจากพื้นที่คลองน้ำใสสร้างชื่อเสียงและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน

ภาพที่ 4 ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ
ที่มา: ผู้วิจัย (2567)

ผลกระทบด้านลบ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่คลองน้ำใสจำนวนมากส่งผลในเรื่องของขยะและสิ่งปฏิกูล เนื่องจากทางสถานที่ไม่ได้มีการกำหนดนโยบายหรือกฎต่างๆ ที่ชัดเจนในการห้ามนำอาหารและเครื่องดื่มลงไปขณะพายเรือ และเนื่องจากไม่มีการจัดโซนสำหรับรับประทานอาหารทำให้นักท่องเที่ยวบางส่วนนำอาหารลงไปขณะพายเรือคายัค นักท่องเที่ยวบางกลุ่มมีการทิ้งขยะลงใน คลองน้ำใส

จึงเป็นสาเหตุทำให้เกิดขยะและสิ่งปฏิกูลเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 ทำหน้าที่เป็นประธานป่าชุมชนคลองน้ำใส และผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 ซึ่งเป็นคนในชุมชนได้ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2567 เรื่องขยะและสิ่งปฏิกูลว่า “หลังจากการท่องเที่ยวในพื้นที่คลองน้ำใสได้รับความนิยมมีนักท่องเที่ยวหลั่งไหลเข้ามาเป็นจำนวนมากทำให้ขยะและสิ่งปฏิกูลเพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัว”

จากปัญหาขยะที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการที่จะต้องรับผิดชอบและจัดการกับขยะที่เพิ่มขึ้น ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการด้วยกันเนื่องจากแบ่งความรับผิดชอบที่จะจัดการกับขยะไม่ลงตัว ซึ่งตรงกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ประกอบการเรือยัค ศักดิ์สิทธิ์ กระบี่ เอกซ์คลูซีฟว์ทัวร์ และกระบี่สวนปาล์มคายัค เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2567 ได้กล่าวว่า “ขยะที่เกิดขึ้นตกเป็นความรับผิดชอบของผู้ประกอบการ ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการกันเองเพราะแบ่งหน้าที่ในการจัดการขยะไม่ลงตัว” และปัญหาเหล่านี้ก็ส่งผลต่อคณะกรรมการป่าชุมชนที่จะต้องระดมขอความช่วยเหลือจากคนในชุมชนในการจัดการขยะ ปัญหาต้นไม้ถูกทำลายจากการพายเรือคายัคของนักท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวบางส่วนขาดความชำนาญในการพายเรือคายัค เส้นทางพายเรือค่อนข้างมีอุปสรรค เช่น เส้นทางมีขนาดเล็ก และบางจุดมีตอไม้ ทำให้เกิดการชนต้นไม้ทั้งต้นไม้ขนาดเล็กและขนาดใหญ่ เปลือกไม้เกิดการถลอกซ้ำๆ ส่งผลให้เกิดการทำลายท่อลำเลียงน้ำของต้นไม้ สอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6 ซึ่งเป็นคนในชุมชน เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567 ได้กล่าวว่า “จากการที่นักท่องเที่ยวพายเรือชนต้นไม้ซ้ำๆ ทำให้ต้นไม้เกิดความเสียหาย และค่อยๆ ตายเพิ่มขึ้น”

...

ภาพที่ 5 เส้นทางการพายเรือคายัค
ที่มา: ผู้วิจัย (2567)

และเมื่อนักท่องเที่ยวพบเจอดอกไม้ที่สวยงามดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมและถ่ายภาพทำให้นักท่องเที่ยวบางส่วนเด็ดดอกไม้ติดมือกลับไปด้วย ในส่วนของสัตว์น้ำไม่สามารถหากินได้เองตามธรรมชาติ เนื่องจากผู้ประกอบการบางส่วนเปิดให้นักท่องเที่ยวให้อาหารปลา ทำให้ปลาต้องมารอคอยอาหารจากนักท่องเที่ยว จากการให้สัมภาษณ์ของประธานป่าชุมชน เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567 ได้กล่าวว่า “ปลามีการจำเวลารอคอยอาหารจากนักท่องเที่ยว แม้ในบางครั้งไม่มีการให้อาหารแต่ปลาก็ยังรออาหาร ทำให้ปลาไม่สามารถหากินได้เองตามธรรมชาติ”

2. แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวคลองน้ำใส ตำบลหนองทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ประธานป่าชุมชนได้เสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไว้ 3 ประเด็น

2.1 ด้านสังคม เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและองค์กรท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ รู้จักอนุรักษ์ รักษาสิ่งแวดล้อมและวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยต้องมีนโยบายการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ควรมีการกำหนดความเร็วในการขับขี่ในพื้นที่ชุมชน มีการจัดทำป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ เช่น ป้ายจำกัดความเร็ว ป้ายเขตพื้นที่ชุมชน ให้ระมัดระวังในการขับขี่เพื่อความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน

2.2 ด้านเศรษฐกิจ คณะกรรมการป่าชุมชนควรมีนโยบายกำหนดราคาที่ชัดเจนเพื่อควบคุมผู้ประกอบการ ลดปัญหาการตัดราคา สร้างความเป็นธรรมให้ทุกๆ ฝ่าย และควรมีนโยบายเก็บค่าเข้าใช้บริการจากนักท่องเที่ยวโดยมีการแบ่งผลประโยชน์และจัดสรรรายได้ให้กับชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถนำงบประมาณในส่วนนั้นมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

2.3 ด้านสิ่งแวดล้อม ควรมีนโยบายบริหารจัดการพื้นที่แบ่งเขตรับผิดชอบเป็นสัดส่วนอย่างชัดเจน ต้องมีคณะกรรมการป่าชุมชนเข้ามาตรวจสอบพื้นที่อยู่บ่อยครั้งเพื่อรักษาความสะอาดบริเวณนั้น ควรให้ความรู้คนในชุมชนและผู้ประกอบการในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สร้างแนวกั้นเรือเพื่อให้ง่ายต่อการพายเรือคายัค และเพื่อลดปัญหาการพายเรือชนต้นไม้ ควรมีนโยบายควบคุมนักท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด เช่น ต้องจ่ายค่าปรับเมื่อฝ่าฝืนกฎของสถานที่ ควรเพิ่มจำนวนของถังขยะและมีการแยกประเภทของขยะอย่างชัดเจนเพื่อลดปัญหาการเพิ่มขึ้นของขยะและสิ่งปฏิกูล

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องผลกระทบของคนในพื้นที่คลองน้ำใส ภายใต้กระแสการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตำบลหนองทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลกระทบของคนในพื้นที่คลองน้ำใส ภายใต้กระแสการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตำบลหนองทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1.1 ด้านสังคม

ผลกระทบด้านบวก จากกระแสการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่คลองน้ำใส ทำให้สถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้เป็นที่รู้จัก ส่งผลให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ ปรับตัว และพัฒนาตนเอง เช่น การพัฒนาทางด้านภาษาอังกฤษเพื่อรองรับต่อการท่องเที่ยว มีการสร้างหัตกรรมงานฝีมือต่างๆ เพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นการช่วยพัฒนางานฝีมือของคนในชุมชนและเป็นการรักษาภูมิปัญญาให้คงอยู่ต่อไป การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างคณะกรรมการป่าชุมชนและผู้ประกอบการในส่วนของการเรียนรู้และการทำงานร่วมกัน เรื่องของการประชาสัมพันธ์และช่วยกันดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในพื้นที่คลองน้ำใส สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศุศราภรณ์ แต่งตั้งลำ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบจากการเดินทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า การท่องเที่ยวทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จัก เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชนกับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาศึกษาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม รวมถึงวิถีชีวิตของชุมชน จึงเกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างๆ จากนักท่องเที่ยว นำมาซึ่งความเข้าใจที่ถูกต้องทั้งสองฝ่าย และเกิดการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่างๆ สร้างสรรค์งานหัตถกรรมของชุมชนเพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว

ผลกระทบด้านลบ ปัญหาที่เกิดขึ้นด้านสังคม ความขัดแย้งของคนในชุมชนในเรื่องของผลประโยชน์เนื่องจากชุมชนไม่ได้รับรายได้จากการท่องเที่ยว รายได้ส่วนใหญ่จะตกอยู่ที่ผู้ประกอบการเป็นหลัก ทำให้ชุมชนไม่มีงบประมาณในการพัฒนาเพื่อที่จะรองรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการสัญจรเข้าไปยังจุดท่องเที่ยว เนื่องจากถนนมีขนาดเล็กและเป็นพื้นที่ชุมชนทำให้การสัญจรไม่อำนวยแก่การเดินทาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภีรวัฒน์ นนทะโชติ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อชุมชนท้องถิ่น ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์: กรณีศึกษาชุมชนบ้านรวมมิตร ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนในชุมชนด้านความคิดและปัญหาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของคนในชุมชนด้านวัฒนธรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความเชื่อ

1.2 ด้านเศรษฐกิจ

ผลกระทบด้านบวก ภายหลังวิกฤตโควิด 19 การท่องเที่ยวในพื้นที่คลองน้ำใสกลับมาเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้นเนื่องจากน้ำมีความใสสะอาดและเต็มไปด้วยความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ทำให้นักท่องเที่ยวหลั่งไหลเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่คลองน้ำใสเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว เกิดความหลากหลายทางอาชีพ เกิดการจ้างงาน ลดอัตราการว่างงาน และสร้างโอกาสให้กับคนในพื้นที่ที่ว่างงาน รวมทั้งเด็กที่ไม่ได้รับการศึกษา ส่งผลให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น อีกทั้งยังช่วยลดปัญหาการย้ายถิ่นฐานของคนในชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปานจิตร จินหิรัญ และพีรสิทธิ์ คำนวณศิลป์ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนชาวเกาะพะงัน และผลการวิจัยของ แสงสรรค์ ภูมิสถาน และคณะ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อพื้นที่มรดกโลกทางธรรมชาติ: กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติทับลาน ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงาน สร้างรายได้และลดอัตราการว่างงาน ยังเพิ่มรายได้ให้กับอีกหลากหลายอาชีพ เช่น ผู้ให้บริการรถเช่า มียอดจองที่พักในอัตราที่สูงขึ้น แต่ในขณะเดียวกันอาจทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้นไปด้วย

ผลกระทบด้านลบ ปัญหาที่เกิดขึ้นด้านเศรษฐกิจ ความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการในเรื่องของการตัดราคา ภายหลังจากพื้นที่คลองน้ำใสได้รับความนิยมจึงมีการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ประกอบการเรือคายัค ส่งผลให้เกิดแย่งชิงลูกค้าโดยมีการตัดราคา การกระจายรายได้ไม่ทั่วถึง รายได้ส่วนใหญ่จะตกอยู่ที่ผู้ประกอบการเรือคายัคเป็นหลัก ส่งผลให้ผู้ประกอบการมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่ในขณะเดียวกันคนในชุมชนไม่มีรายได้จากกระแสการท่องเที่ยว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติกร เมืองเกิด (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อวิถีชุมชน ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าปัญหาที่สำคัญทางเศรษฐกิจ คือ ขาดการกระจายรายได้อย่างทั่วถึงและเกิดปัญหาการแข่งขันการค้า เนื่องด้วยผู้ประกอบการบางรายใช้วิธีการการตัดราคาเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการ

1.3 ด้านสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบด้านบวก ในพื้นที่คลองน้ำใสมีความอุดมสมบูรณ์ทางระบบนิเวศ มีความร่มรื่น มีน้ำใสสะอาด แหล่งน้ำสามารถนำมาผลิตเป็นน้ำประปาหมู่บ้านให้คนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์และเพื่อป้องกันปัญหาการขาดแคลนน้ำ มีความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติ เช่น พันธุ์ไม้ และ สัตว์น้ำ เป็นจุดเด่นในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้หลั่งไหลเข้ามา ทำให้คนในชุมชนตระถึงคุณค่า รู้จักดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เนื่องจากพื้นที่คลองน้ำใสสร้างชื่อเสียงและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน

ผลกระทบด้านลบ การท่องเที่ยวส่งผลในเรื่องของขยะและสิ่งปฏิกูล นักท่องเที่ยวบางส่วนนำอาหารลงไปในขณะพายเรือคายัคและทิ้งขยะลงในคลองน้ำใส จากปัญหาขยะที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อ

ผู้ประกอบการ ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการด้วยกัน และปัญหาเหล่านี้ก็ส่งผลต่อคณะกรรมการป่าชุมชนที่จะต้องระดมขอความช่วยเหลือจากคนในชุมชนในการจัดการขยะ ปัญหาต้นไม้ถูกทำลายจากการพายเรือคายัคของนักท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวบางส่วนขาดความชำนาญในการพายเรือคายัค ในส่วนของสัตว์น้ำไม่สามารถหากินได้เองตามธรรมชาติ เนื่องจากผู้ประกอบการบางส่วนเปิดให้นักท่องเที่ยวให้อาหารปลา ทำให้ปลาต้องมารอคอยอาหารจากนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติกร เมืองเกิด (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อวิถีชุมชน ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี และงานวิจัยของศรันยา พรมจิโน (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน และผลการวิจัยของ ภัทรสุดา มณฑา และสุวันชัย หวนนากลาง (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางการลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว กรณีศึกษา: ตลาดน้ำบางน้อย จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลที่เกิดจากแหล่งรองรับนักท่องเที่ยวมีจำนวนเพิ่มขึ้นและก่อให้เกิดผลเสียให้กับสิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น น้ำขุ่น และมีกลิ่น

2. แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวคลองน้ำใส ตำบลหนองทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ประธานป่าชุมชนได้เสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไว้ 3 ประเด็น

2.1 ด้านสังคม เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและองค์กรท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ โดยต้องมีนโยบายการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ควรมีการกำหนดความเร็วในการขับขี่ในพื้นที่ชุมชน มีการจัดทำป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ ให้ระมัดระวังในการขับขี่เพื่อความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน

2.2 ด้านเศรษฐกิจ คณะกรรมการป่าชุมชนควรมีนโยบายกำหนดราคาที่ชัดเจนเพื่อควบคุมผู้ประกอบการ ลดปัญหาการตัดราคา สร้างความเป็นธรรมให้ทุกๆ ฝ่าย และควรมีนโยบายเก็บค่าเข้าใช้บริการจากนักท่องเที่ยวโดยมีการแบ่งผลประโยชน์และจัดสรรรายได้ให้กับชุมชน

2.3 ด้านสิ่งแวดล้อม ควรมีนโยบายบริหารจัดการพื้นที่แบ่งเขตรับผิดชอบเป็นสัดส่วนอย่างชัดเจน ควรให้ความรู้คนในชุมชนและผู้ประกอบการในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ควรมีนโยบายควบคุมนักท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด เช่น ต้องจ่ายค่าปรับเมื่อฝ่าฝืนกฎของสถานที่ ควรเพิ่มจำนวนของถังขยะและมีการแยกประเภทของขยะอย่างชัดเจนเพื่อลดปัญหาการเพิ่มขึ้นของขยะและสิ่งปฏิกูล

จากแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวคลองน้ำใสในประเด็นด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภีรวัฒน์ นนทะโชติ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อชุมชนท้องถิ่น ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์: กรณีศึกษาชุมชนบ้านรวมมิตร ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่าแนวทางการลดปัญหาผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านรวมมิตร ด้านสังคมควรเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการบริหารจัดการกิจกรรมของชุมชน ด้านเศรษฐกิจควรปรับระบบ การบริหารงานโดยเน้นการเพิ่มกิจกรรมการสร้างรายได้และแบ่งผลประโยชน์ตอบแทนให้กับชุมชนอย่างชัดเจน และด้านสิ่งแวดล้อมควรส่งเสริมความร่วมมือในการอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนแก่นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ

องค์ความรู้ที่ได้

องค์ความรู้สำคัญที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ชี้เห็นว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนต้องอาศัยการบูรณาการใน 3 ด้านพร้อมกัน ได้แก่ 1) การเปิดพื้นที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหาร

จัดการ 2) การกำหนดนโยบายราคาและการจัดสรรรายได้ที่เป็นธรรม และ 3) การวางมาตรการควบคุมสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด เพื่อรักษาสมดุลระหว่าง 3 เสาหลัก ได้แก่ 1) การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม 2) การเติบโตทางเศรษฐกิจ และ 3) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไปพร้อมกัน เพราะถ้าขาดเสาใดเสาหนึ่งอาจนำมาสู่การเกิดความขัดแย้งของคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัย

1.1 ควรส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อลดผลกระทบด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม

1.2 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางธรรมชาติได้ในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบกระบวนการการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งป่าชุมชนในพื้นที่คลองน้ำใส ตำบลหนองทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

2.2 ควรมีการศึกษางานวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลในส่วนของทัศนคติ และความพึงพอใจ รวมไปถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวคลองน้ำใส ตำบลหนองทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

2.3 ศึกษาพันธุ์ไม้ พันธุ์ปลา และสัตว์ป่าที่ได้รับผลกระทบจากกระแสการท่องเที่ยวในพื้นที่คลองน้ำใส ตำบลหนองทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). *เปิดสถิติสถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศ.* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: *https://www.mots.go.th/news/category/705*

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2564). *กระบี่.* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://thai.tourismthailand.org/Destinations/Provinces/344

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2564). *คลองน้ำใส มหัศจรรย์ธารน้ำกระบี่.* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://thai.tourismthailand.org/Home

กิตติกร เมืองเกิด. (2558). *ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อวิถีชุมชน ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://libdcms.nida.ac.th/thesis6/2558/b190491.pdf

ปานจิตร จินหิรัญ และพีรสิทธิ์ คำนวณศิลป์. (10, พฤษภาคม 2556). *ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนชาวเกาะพะงัน.* การประชุมหาดใหญ่วิชาการ ครั้งที่ 4 การวิจัยเพื่อพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. (เอกสารนำเสนอในที่ประชุม)

ภัทรสุดา มณฑา และสุวันชัย หวนนากลาง. (30, พฤศจิกายน 2561). *การศึกษาแนวทางการลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว กรณีศึกษา: ตลาดน้ำบางน้อย จังหวัดสมุทรสงคราม.* (เอกสารนำเสนอในที่ประชุม). การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ภีรวัฒน์ นนทะโชติ. (2557). ผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อชุมชนท้องถิ่นที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์: กรณีศึกษาชุมชนบ้านรวมมิตร ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. *วารสารการวิจัยกาสะลองคำ, 8*(2): 123-136.

มาตรินี รักษ์ตานนท์ชัย และคณะ. (2568). *ภูมิศาสตร์มนุษย์ (HUMAN GEOGRAPHY): โครงการตำราวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์มูลนิธิ สอวน. (ปรับปรุงใหม่).* กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์ จำกัด.

ศรันยา พรมจิโน. (2558*). ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน* . การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/dc:122495

ศรัญยา วรากุลวิทย์. (2551). *ปฐมนิเทศอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว.* พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.

ศุศราภรณ์ แต่งตั้งลำ. (2563). ผลกระทบจากการเดินทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดสมุทรสาคร. *HUSO Journal of Humanities and Social Sciences, 4*(2): 49-63.

แสงสรรค์ ภูมิสถาน และคณะ. (2558). *ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อพื้นที่มรดกโลกทางธรรมชาติ: กรณีศึกษาอุทยานแห่งทับลาน.* สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://explore.nrct.go.th/search_detail/result/619